

Br: 5/2-900/15-3655

18. septembar 2025.

Predmet: Informacija o pripremi predsjedavanja Crne Gore Fondu za Zapadni Balkan u periodu 1. januar - 31. decembar 2026. godine

Regionalna saradnja i dobrosusjedski odnosi predstavljaju jedan od nosećih stubova vanjske politike Crne Gore, koji je preduslov i podsticaj za postizanje ostalih vanjskopolitičkih ciljeva - članstva u Evropskoj uniji i nastavka afirmacije naše države kao kredibilne saveznice u NATO-u. Crna Gora se u kontinuitetu potvrđuje kao važan činilac i promoter snaženja regionalnih veza, kako kroz bilateralnu saradnju, tako i kroz angažman u preko četrdeset regionalnih organizacija i inicijativa. Osim aktivnog učešća, djelovanje u regionalnim mehanizmima uključuje i obavezu predsjedavanja. Shodno principu rotacije među državama članicama, Crnu Goru očekuje predsjedavanje Fondu za Zapadni Balkan (WBF) u periodu od 1. januara do 31. decembra 2026. godine. Ovaj proces je u nadležnosti Ministarstva vanjskih poslova, a uključuje organizaciju i učešće u brojnim projektnim aktivnostima u definisanim oblastima saradnje, na ekspertskom i političkom nivou.

1. Opšte informacije o Fondu za Zapadni Balkan

Fond za Zapadni Balkan je međunarodna organizacija, sa sjedištem u Tirani, inaugurisana 5. septembra 2017. godine, sa sjedištem u Tirani, na osnovu Sporazuma o osnivanju koji su 13. novembra 2015. potpisali ministri vanjskih poslova Albanije, Bosne i Hercegovine, Kosova, Srbije, Sjeverne Makedonije i Crne Gore. Fond je nastao po ugledu i uz podršku Međunarodnog višegradskog fonda i zemalja Višegradske grupe, koja je ideju o stvaranju projektno-orientisanog mehanizma na Zapadnom Balkanu inicirala 2012. godine.

Fond je u regionalnom vlasništvu šest zemalja Zapadnog Balkana, kao jedini mehanizam saradnje nastao na osnovu dogovora šest ministara vanjskih poslova. Fond ima za cilj promociju i razvoj regionalne saradnje kroz povezivanje ljudi, organizacija civilnog sektora i institucija Zapadnog Balkana u sljedećim oblastima: kulturna saradnja, naučna razmjena, istraživanje i obrazovanje, održivi razvoj, pitanja mladih, prekogranična saradnja, mediji, životna sredina, evropske integracije i rodna ravnopravnost. Do danas je uspješno implementirano 14 poziva za regionalne projekte sa preko 300 finansiranih projekata, koji su uključili oko 3000 korisnika. Kao glavni donatori WBF-a, osim zemalja članica čiji godišnji doprinosi za budžet Fonda iznose po 90.000 eura, su Evropska unija, Švajcarska i Japan.

Izvršna tijela Fonda su: 1. Konferencija ministara vanjskih poslova, glavno tijelo za donošenje odluka; 2. Komitet visokih zvaničnika, sastavljen od predstavnika ministarstava vanjskih poslova; 3. Izvršni direktor i 4. Sekretarijat.

Izvršni direktor je, od osnivanja WBF-a, albanski diplomata Đerđ Mura. U Sekretarijatu radi po jedan predstavnik svake države članice i lokalno osoblje.

Predsjedavanje Fondu je jednogodišnje i odvija se po abecednom redu naziva država na engleskom jeziku. Aktuelna predsjedavajuća je Republika Kosovo, a shodno članu 9 i 10 Aneksa 1 Statuta Fonda, naredna predsjedavajuća je Crna Gora.

Fond je danas prepoznat kao značajna platforma koja doprinosi jačanju regionalne projektno-orjentisane saradnje na Zapadnom Balkanu. Pozitivno se ocjenjuje i njegov doprinos jačanju kapaciteta i ekspertize država u oblasti pripreme i implementacije projekata, što predstavlja važan preduslov za aktivnije i efikasnije učešće u programima i korišćenje fondova Evropske unije.

2. Crna Gora i Fond za Zapadni Balkan

Crna Gora, od osnivanja Fonda, aktivno učestvuje u njegovom radu na svim nivoima: projektnom, ekspertskom i političkom. Ministarstvo vanjskih poslova je nosilac aktivnosti na političkom nivou i uplaćuje kontribuciju za članstvo, dok nevladin sektor, javne institucije i drugi relevantni akteri doprinose projektnom i ekspertskom segmentu.

Crna Gora je jednom predsjedavala Fondu, od 1. januara do 31. decembra 2020. godine. Iako je taj mandat obilježila pandemija virusa Covid-19, predsjedavanje je uspješno realizovano. Kroz dosljednu političku podršku, kontinuirani finansijski doprinos i aktivno angažovanje, Crna Gora je, i tada i danas, pružala važan doprinos razvoju Fonda u dinamičnu regionalnu platformu koja podržava i ubrzava aspiracije regiona ka miru, stabilnosti, održivom razvoju i članstvu u Evropskoj uniji. Naše zalaganje prepoznato je od strane ostalih država učesnica i donatora, što je reflektovano i u godišnjim izvještajima ove organizacije.

Crna Gora je, ujedno, i značajan korisnik sredstava Fonda. Najveći broj projektnih aktivnosti iz naše zemlje realizovan je u oblastima obrazovanja, zdravstvene zaštite, očuvanja kulturne baštine, zaštite životne sredine, preduzetništva i digitalne transformacije. Korisnici projekata obuhvataju širok spektar crnogorskih aktera - od organizacija civilnog društva, akademskih institucija i lokalnih samouprava do sportskih, umjetničkih i kulturnih društava, mladih i preduzetnika.

Na ukupno 14 poziva za regionalne projekte apliciralo je ukupno 265 institucija i organizacija iz Crne Gore - naša zemlja je kao glavni aplikant/vodeći partner obezbijedila sredstva za realizaciju 34 regionalna projekta, dok je kao partnerska organizacija učestvovala u preko 100 projekata. U okviru poziva za regionalne projekte mobilnosti, Crnoj Gori je odobreno 20 projekata, koja su omogućila našim profesionalcima da usavrše znanja u regionu. U okviru saradnje Fonda za Zapadni Balkan i Višegradske grupe, odobrene su četiri stipendije za crnogorske doktorande za boravak u zemljama Višegradske grupe.

U Sekretarijatu su do sada radile dvije crnogorske predstavnice, a aktuelan je izbor za novog predstavnika naše zemlje.

3. Predsjedavanje Crne Gore Fondu

Zemlja predsjedavajuća definiše prioritete i aktivnosti predsjedavanja i odgovorna je za njihovu koordinaciju, implementaciju i uspjeh. S tim u vezi, predsjedavanje Fondu za Zapadni Balkan predstavlja priliku za dalju afirmaciju naše zemlje kao zagovornika i važnog aktera u jačanju regionalnih odnosa i saradnje. Takođe, to je mogućnost da Crna Gora, kao predvodnik procesa evropskih integracija na Zapadnom Balkanu, poveća vidljivost svojih

nastojanja da, sagledavajući zajedničke izazove kroz regionalnu perspektivu, doprinese efikasnijim rješenjima za razvoj Fonda i regiona u cjelini.

Predsjedavanje treba dodatno da podstakne i napredak na putu evropske integracije, kroz fokus na teme značajne za našu i evropsku agendu Zapadnog Balkana, uz blisku projektnu saradnju sa državama članicama WBF-a. Time će biti potvrđena crnogorska privrženost unapređenju dobrosusjedskih odnosa i regionalne saradnje, koji su u posljednjim izvještajima Evropske komisije označeni kao suštinski dio procesa evropske integracije Crne Gore.

Ministarstvo vanjskih poslova je u obavezi da izradi prioritete i kalendar predsjedavanja vodeći računa o interesima i potrebama WBF-a, regiona i same države. S tim u vezi, Ministarstvo je, u cilju pravovremene pripreme predsjedavanja, u maju i junu 2025. obavilo konsultacije sa izvršnim direktorom Fonda i predstavnicima Sekretarijata.

Prioriteti predsjedavanja:

- Podsticanje regionalne saradnje kroz podršku projektima

Predsjedavanje će dati prioritet promociji regionalne saradnje kroz podršku organizacijama, institucijama i pojedincima putem šema za bespovratna sredstva (grantove) u oblastima kulturne saradnje, naučne razmjene, istraživanja i obrazovanja, održivog razvoja, pitanja mladih, prekogranične saradnje, medija, životne sredine, evropske integracije i rodne ravnopravnosti. Poseban akcenat biće stavljen na inicijative koje jačaju regionalne veze, podstiču međusobno razumijevanje i doprinose zajedničkoj viziji prosperitetnog i kohezivnog Zapadnog Balkana.

- Izgradnja kapaciteta potencijalnih aplikanata i korisnika grantova

Prepoznajući značaj inkluzivnog učešća, predsjedavanje će biti posvećeno kontinuiranom jačanju kapaciteta potencijalnih aplikanata i korisnika grantova. To će se postići kroz ciljne aktivnosti podrške, smjernice i mehanizme razmjene znanja, sa ciljem unapređenja kvaliteta pripreme projektnih prijedloga i njihove implementacije, obezbjeđujući bolji pristup mogućnostima finansiranja širom regiona.

- Povećanje vidljivosti i institucionalni razvoj Fonda

Povećanje vidljivosti Fonda, kako u regionu tako i na međunarodnom nivou, predstavljaće ključni prioritet. Predsjedavanje će podržati ciljanu komunikaciju, aktivnosti usmjerene na širenje i uključivanje relevantnih aktera, sa ciljem podizanja svijesti o misiji, rezultatima i regionalnom značaju Fonda. Ojačani odnosi s javnošću i međunarodno prisustvo doprinijeće pozicioniranju Fonda kao ključnog aktera u podsticanju regionalne saradnje i evropske integracije.

Predsjedavanje će biti posvećeno daljem institucionalnom jačanju Fonda. Naponi će biti usmjereni na obezbjeđivanju usklađenosti unutrašnjih struktura, mehanizama upravljanja i operativnih kapaciteta Fonda sa promjenjivim potrebama regiona i njegovih aktera, u cilju obezbjeđivanja dugoročne održivosti i efikasnosti.

U skladu sa definisanim prioritetima, predsjedavanje Crne Gore će aktivno doprinositi sprovođenju niza konkretnih aktivnosti, sa namjerom da ojača strateško usmjerenje i vidljivost Fonda, da pruži podršku dubljoj regionalnoj saradnji, te osnaži potencijalne aplikante i korisnike grantova.

Aktivnosti predsjedavanja:

Po Statutu Fonda, zemlja predsjedavajuća ima obavezu da organizuje sljedeće događaje:

- Tri sastanka Komiteta visokih zvaničnika, koji se održavaju u Sekretarijatu u Tirani, najčešće u prvom, drugom i trećem kvartalu. Po potrebi, predsjedavanje može organizovati ad-hoc sastanke Komiteta, u Tirani ili onlajn, u periodu po dogovoru, i
- Jednu Konferenciju ministara vanjskih poslova, u periodu i na lokaciji koju ona odredi, najčešće u svojoj zemlji.

Ostale aktivnosti obuhvataju sljedeće:

- Događaj povodom zvaničnog početka predsjedavanja u Crnoj Gori, koji će se održati krajem januara ili početkom februara, sa ciljem povećanja vidljivosti Fonda i predstavljanja ključnih prioriteta za predstojeće predsjedavanje;
- Trening iz oblasti upravljanja projektnim ciklusom, posebno prilagođen za podršku manje iskusnim organizacijama i institucijama. Ova sesija biće organizovana prije objavljivanja Poziva za podnošenje prijedloga projekata, kako bi se obezbijedio širi pristup i veće učešće;
- Informativne sesije u svim državama članicama Fonda nakon objavljivanja Poziva za podnošenje prijedloga, sa ciljem pružanja smjernica potencijalnim aplikantima u vezi sa procesom prijavljivanja i kriterijumima;
- Svečanost dodjele grantova u Tirani, na kojoj će se potpisati ugovori sa uspješnim aplikantima i predstaviti značajne regionalne inicijative podržane kroz Fond;
- Poseban događaj povodom obilježavanja devete godišnjice Fonda u Crnoj Gori ili Tirani, koji će okupiti korisnike grantova, predstavnike diplomatskog kora i druge relevantne aktere, radi osvrta na postignuća Fonda i definisanja pravaca za budućnost.
- Predsjedavanje će, po potrebi, suorganizovati i aktivno učestvovati u inicijativama i događajima usmjerenim na promociju WBF-a i njegovo predstavljanje trećim stranama, uključujući regionalne i međunarodne partnere.

Predsjedavanje će održavati redovnu komunikaciju sa Sekretarijatom Fonda u cilju zajedničke organizacije svih aktivnosti.

Napominjemo da su plan i program predsjedavanja podložni izmjenama, u skladu sa aktuelnim regionalnim okolnostima i dogovorima šest zemalja. Kao ilustraciju, navodimo da Konferencija ministara vanjskih poslova nije održana od 2019. godine, imajući u vidu da nije postignuta puna saglasnost o temama za razmatranje.

Finansijski okvir:

Ministarstvo vanjskih poslova je, uzimajući u obzir obim predviđenih aktivnosti, procijenilo da će ukupni troškovi predsjedavanja u jednogodišnjem periodu iznositi 50.000 eura. U skladu sa tim, u predlogu budžeta Ministarstva za 2026. godinu planirana je zasebna budžetska stavka namijenjena realizaciji ove obaveze. WBF će, kao dodatnu podršku predsjedavanju, iz svojih sredstava opredijeliti dodatnih 3.000 eura.